

Lasniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Crnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-T-151. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Tiska tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Pismo Centralnega komiteja resna beseda vsem komunistom

»Drugi plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije je razpravljalo o pomanjkljivosti v delu Zveze komunistov in ugotovilo, da so pomanjkljivosti v delu za ideološko zgraditev komunistov in v njihovem političnem delu med ljudstvom danes naše poglavitne slabosti.«

S tem uvodom se začena pismo, ki ga je Centralni komitej ZKJ poslal vsem organizacijam ZK in katerega sedaj

proučujejo in študirajo v vseh organizacijah ZK. Pismo je resna beseda vsem tistim komunistom in organizacijam, ki se v svojem delu po sklepih VI. kongresa niso znašli, ki so smatrali, da sedaj komunisti niso več odgovorni za nadaljno graditev socializma, da so komunisti sedaj bolj za parado kot za aktivno politično delo med množicami in pod. Pri posameznih komunistih je tudi padla disciplina

na zelo nizko stopnjo, pogosti so tudi primeri politične nezainteresiranosti komunistov in nezanimanja za pereče politične in gospodarske probleme. Zlasti so popustili v delu in disciplini taki »komunisti«, ki so na en ali drug način prišli v članstvo ZK iz ekonomskih razlogov, to je, ker so mislili, da jih članstvo v organizaciji ZK upravičuje do boljših služb in do raznih ugodnosti. V Statutu ZKJ, ki je bil sprejet na VI. kongresu v Zagrebu pa je med drugim jasno poudarjeno, da članstvo v organizaciji ZK ne upravičuje nikakršne privilegije. Pismo Centralnega komiteja poziva vse organizacije v borbo proti takim slabostim in napakam med člani ZK.

V Crnomlju je bila kmalu po izidu pisma razširjena seja okrajnega komiteja, na kateri so proučili gradivo drugega plenuma CK ZKJ in tudi razpravljali o negativnih pojavih v osnovnih organizacijah. Seje, na kateri so razpravljali o vsebini pisma in konkretnih slabostih v organizacijah, so imeli tudi občinski komiteji. Na seji občinskega komiteja v Metliki, niso mogli priti do zaključka, kako bi odpravili primere popolne politične brezbrčnosti in gledanja na vse dogodke samo skozi osebne materialne interese pri članih v osnovnih organizacijah na suhorskem sektorju. Člani teh osnovnih organizacij žel del časa kažejo, da so daleč od lika komunistov, in daleč od resničnih borcev za socializem. Za vsa nedelavnost iščejo izgovor v materialnih osnovah, kot na primer, tisti je dobil kraj, jaz ne, oni je dobil odlikovanje, pa je manj zaslužen kot jaz, skratka, samo borba za materialne koristi in neko javno priznanje. Zanimivo pri tem pa je, da se prav taki komunisti najbolj otepajo javnih in oblastvenih funkcij, ter zato predlagajo in volijo ljudi nasprotnih političnega mišljenja. V teh organizacijah oziroma pri teh članih ni niti toliko samokritičnosti, da bi sami razčistili in pomedli z vsemi napakami in slabostmi, ampak se te vlečejo iz leta v leto, tolmančeneje političnih dogodkov in gospodarskih ukrepov pa prepučajo klerikalno sovražno nastrojenim ljudem.

Podobnih napak in slabosti je tudi v drugih organizacijah ZK in pri posameznih komunistih na Dolenjskem. Zato je prav, da pismo Centralnega

komiteja vzamejo vse organizacije in posamezni komunisti kar najbolj resno. Potrebno je, da ga podrobno preučijo in preštudirajo vsebino in da se kar najresneje lotijo borbe za odpravo napak in slabosti, ki jih nakazuje in ki negativno vplivajo na celotno politično stanje pri nas. Res je, pismo, ki je pisano zgoščeno in nakazuje le najbolj kritične pojave ter ima tudi nekaj tujih izrazov, je za povprečnega komunista na podeželju dokaj težko in se je treba v vsebino res poglobiti, zato pa naj vodi študijski sestanek najbolj razgledan član. Osnovnim organizacijam pa so pri tem dolžni nuditi pomoč tudi člani občinskih in okrajnih komitejev, kar dejansko tudi že izvajajo.

Kdor priznava Statut ZKJ, kdor je resničen komunist tudi v svoji notranjosti in ne samo na jeziku, mora vsebino pisma samo pozdraviti, ker nakazuje prav vse tiste slabosti in napake med komunisti, ki močno slabijo našo borbo za razvijanje socialistične demokracije in socialističnih družbenih odnosov pri nas. Vsem tem bodo zaključni pisma Centralnega komiteja o glavnih nalozah komunistov v današnji dobi družbenega razvoja samo krepka osnova za bodoče delo, zato se naj študija njegove vsebine in izvajanja sklepov lotijo z vsa resnostjo.

5. junija 1921 na Gorjancih

Popoldne 5. junija je in krasno sončno vreme. Ceste so polne mešanice in kmečkoga prebivalstva, na vohoz so ljudje in peš gedro. Kam se odpravlja Sokol z vsem svojim naraščanjem? Kam koraci staro in mlado? Na Gorjance! Veseli ljudje hite praznično razporeženi v zeleno naravo, kamor jih je povabila novomeška podružnica SPD. Vabilo velja za vse prijatelje Gorjancev in še posebno za Trdinove častilce. Ta dan mu hočejo postaviti skromen spomenik v osrčju pogorja, kamor je Trdina najraje zahajal in ki ga je tako toplo opisal v svojih znamenitih bajkah in povestih. Nekatje v ospredju ljudskega vrveža hiti prirodoslovec in pisatelj Ferdo Seidl in že z balkona pri Cimermančici pozdravlja množico in ortvarja slovesnost. Saj je ravno profesor Seidl tisti, ki je dal predlog, naj se najvišji vrh Gorjancev (1181m) preimenuje. Toda že govori višji šolski nadzornik Josip Wester o življenju, delovanju in pomenu Janeza Trdine za slovenski narod. Šestnajsto leto že počiva veliki mož na novomeškem pokopališču. Bil je jelkenga značaja in se je raje odločil službi in berno življenje s skromno pokojnino, kot pa da bi klonil Nemcem in Madžarom. V prostem času je najraje zahajal med pogorje in na Gorjance. Med košaticami bukmavi in na sončnih košaticah je pozabljal na skrbi in težave vsakodnevnega trdega življenja. Ob čistem in mrzlem studencu »Gospodični« se je morda spominjal svoje prve deklice, svoje prve ljubezni. Proferski stan si je izbral sam, ker je vedel, da potrebuje slovenski narod značajnih mož. In res je nato vsa leta vzgajal mladino in ljubezni do domovine in slovenskega jezika. Morda je tudi danes nam ga riše tako živo, da ga brado in dežnikom v roki. Govornik nam ga riše tako živo, da ga čutimo nekje v naši sredi. Trdina se je v poznih letih boril za svoje ideale. Ljubil je naravo, svoje zemljo, svoj narod, sovražil pa hinavščino in neznačajnost.

Nato se izpod zastora pokaže plošča iz belega marmorja z velikim vklesanim napisom:

JANEZ TRDINA
slovenski pisatelj, rojen 1830. v Mengšu, umrl 1905. v Novem mestu.

Priloge so bili v svojih »Bajkah in povedstvih« proslavi Gorjance, Podgorje in Belo krajino. Čast in slava njegovemu spomni!

Podružnica SPD v Novem mestu v juniju 1921.

Na predlog prof. Seidla zbrana političnoga množica z navdušenjem preimenuje najvišji vrh Gorjancev v »Trdinov vrh«.

Sledijo recitacije, moški naraščaj novomeškega Sokola nastopa s prostimi vajami, pevski zbor poje pesem za pesmijo, a godba novomeškega obrtnega društva neumorno igra.

V mraku šele se pogorje prazni. Ljudje odhajajo v dolino.

Krst »Trdinovega vrha« je bil 15. avgusta 1923 z veliko planin-

Gorjanske košenice spet vabijo

Pred desetimi leti v Kočevski Reki

Priloge so bili v svojih »Bajkah in povedstvih« proslavi Gorjance, Podgorje in Belo krajino. Čast in slava njegovemu spomni!

Podružnica SPD v Novem mestu v juniju 1921.

Na predlog prof. Seidla zbrana političnoga množica z navdušenjem preimenuje najvišji vrh Gorjancev v »Trdinov vrh«.

Sledijo recitacije, moški naraščaj novomeškega Sokola nastopa s prostimi vajami, pevski zbor poje pesem za pesmijo, a godba novomeškega obrtnega društva neumorno igra.

V mraku šele se pogorje prazni. Ljudje odhajajo v dolino.

Krst »Trdinovega vrha« je bil 15. avgusta 1923 z veliko planin-

sko slavnostjo. Prišlo je ogromno ljudi od blizu in daleč in tudi Hrvatje so bil vmes. Pod »Trdinovim vrhom« je vladala na košenicah izredno veselje in živahnost; topiči so pokali, harmonike so se oglašale na več krajih, petje se je razlegalo na vse strani. Slavnostni govor je imel ravnatelj Wester, botrovala pa je Trdinova. Prav iz vseh krajev naše Slovenije so prišli zastopniki in delegati. Na prvi kongres so pozdravili: Lidija Sentjurc v ime CK KPS, predsednik IO OF Slovenije Josip Vidmar, v ime NOB GIO SPZZ Angelca Ocepel itd. Tovariš Stane Kavčič, sekretar Pokrajinskega komiteja Zveze komunistične mladine je v svojem referatu jasno prikazal pravnost borbe in poti mladinske organizacije pod vodstvom Komunistične partije in njene naloge v NOB. Vjma Bebler, sekretarka Glavnega odbora ZSM pa je v svoji diskusiji prikazala razvoj mladinskega pokreta in nastanek ZSM.

Govori, pozdravi, diskusije so se nadaljevale, v mladih srcih pa je prevečala le ena misel: mladina se ne bo ustavljala pred nobenimi žrtvami, prezirala bo smrt in bo brezobzira zadajala nove udarce okupatorju in domačim plačancem.

Z navdušenjem in vzkliki je mladina potrdila, da se pridruži sklepom Zbora odposlancev slovenskega naroda, saj je bilo v skednih kongresa ZMS rečeno »... Z obudovanjem zremo na ustvarjalne sile slovenskega naroda, ki je doseglo svoj najvišji izraz v Zboru odposlancev v tem prvem narodnem, demokratičnem predstavništvu vseh Slovencev. Vsi se pridružujemo sklepom Zbora, v katerem smo tudi mi včlanjeni, saj se zavedamo, da je Zbor spregovoril iz src vseh Slovencev...«

Navdušenje se je stopnjevalo. Klci in pesem so polnili dvozal pravnost borbe in poti mladinske organizacije pod vodstvom Komunistične partije in njene naloge v NOB. Vjma Bebler, sekretarka Glavnega odbora ZSM pa je v svoji diskusiji prikazala razvoj mladinskega pokreta in nastanek ZSM.

Govori, pozdravi, diskusije so se nadaljevale, v mladih srcih pa je prevečala le ena misel: mladina se ne bo ustavljala pred nobenimi žrtvami, prezirala bo smrt in bo brezobzira zadajala nove udarce okupatorju in domačim plačancem.

Z navdušenjem in vzkliki je mladina potrdila, da se pridruži sklepom Zbora odposlancev slovenskega naroda, saj je bilo v skednih kongresa ZMS rečeno »... Z obudovanjem zremo na ustvarjalne sile slovenskega naroda, ki je doseglo svoj najvišji izraz v Zboru odposlancev v tem prvem narodnem, demokratičnem predstavništvu vseh Slovencev. Vsi se pridružujemo sklepom Zbora, v katerem smo tudi mi včlanjeni, saj se zavedamo, da je Zbor spregovoril iz src vseh Slovencev...«

Navdušenje se je stopnjevalo. Klci in pesem so polnili dvozal pravnost borbe in poti mladinske organizacije pod vodstvom Komunistične partije in njene naloge v NOB. Vjma Bebler, sekretarka Glavnega odbora ZSM pa je v svoji diskusiji prikazala razvoj mladinskega pokreta in nastanek ZSM.

Slovensko Primorje vabi na veliko proslavo

V dneh 5. in 6. septembra bo ljudstvo Slovenskega Primorja v goriskem okraju med Vogrskim in Ozeljanom na Okroglicah proslavilo 10. obletnico odločilnih zgodovinskih dogodkov. Na ta dan se bodo zbrali stotisoči ljudi ne le iz Primorske, temveč iz vse države. Vse jugoslovansko ljudstvo bo proslavilo 10. obletnico ustanovitve Prekomorske brigade in Korpusa ter zgodovinskega sklepa II. zasedanja AVNOJ o priključitvi celotnega Slovenskega Primorja s Trstom, Gorico in Beneško Slovenijo k Jugoslaviji. Ta veliki dan pomeni primorsko ljudstvo tudi deseto obletnico oboževane vstaje na Primorskem.

V težkih bojih so zadnje dni vojne naše prekomorske brigade v sestavi NOV osvobodile vse Slovensko Primorje, Trst, Gorico in Beneško Slovenijo ter tako razvile zastavo nove Jugoslavije v vseh krajih, ki so bili dolga leta pod okupatorsko oblastjo. Pomembnost tega velikega dejstva se je pokazala po vojni, ko je naše ljudstvo odločno

zahtevalo, da se Jugoslaviji priznajo pravične meje, pravico do Trsta, do Gorice in do vseh ostalih krajev, ki so z mirno pogodbo bili prisiljeni poraženi fašistični Italiji. V borbi za svoje pravične meje je Jugoslavija uživala široko podporo javnega mnenja v svetu in ob podpisu mirovne pogodbe je Jugoslavija slovesno izjavila, da se nepriključnim krajem ne misli odpovedati.

Ljudstvo Dolenjske!

Vrnimo Slovenskemu Primorju obisk v Dolenjskih Toplicah! Organizacije SZDL in sindikalne podružnice vseh dolenjskih okrajev sprejemajo prijave. V Slovensko Primorje bodo vozili posebni vlaki, zato naj ne bo kolektiva, ki bi se po delegatih ne udeležil tega zgodovinskega praznika in na dolenjske vasi, ki bi ne izkoristila redke prilike, da manifestira bratstvo in ljubezen do naših bratov onkraj meje in bi ne poslala svoje zastopnike na ta največji praznik primorskega ljudstva!

Belokranjci skrope trtje, čeprav vedo, da jim letos ne bo obrodilo. — Treba je...

Tovariš Jože Borštnar se je poslovil od Novega mesta

Pred kratkim se je poslovil od nas narodni heroj, član Izvršnega sveta Slovenije, član Centralnega komiteja ZKS, ljudski poslanec in dosedanj sekretar okrajnega komiteja ZKS Novo mesto tov. Jože Borštnar.

Tovariš Borštnar, ki ga pozna vsa Dolenjska in za katero se rad zavzame, je bil na položaju sekretarja okrajnega komiteja ZKS Novo mesto od lanske jeseni. Po službeni potrebi je bil pred kratkim premeščen kot delegat Izvršnega sveta LRS v Koper. Ze v tem kratkem času, odkar je bil v Novem mestu, si je pridobil še več simpatij in spoštovanja pri prebivalcih novomeškega okraja, zato mu želimo tudi na novem službenem mestu obilo uspehov. Kot je zatrdil sam pri slovesu, bo tudi v bodoče ob vsaki priliki rad obiskal svoje drage ožje rojake Dolenjce.

NOVI SEKRETAR OKRAJNEGA KOMITEJA JE FRANC PIRKOVIC — ČORT

Franc Pirkovič izhaja iz daleč naokoli znane zavedne Pirkovičeve družine iz Sentjerneje, kjer so imeli do vojne mehaničarsko delavnico. Ta delavnica je bila že pred vojno zbirališče napredno usmerjenih ljudi. S trdim delom se je družina po četvrti smrti prebivalca skozi življenje. Dva brata sta študirala (Ivo, ki ga pozna vsa Slovenija po lepih zgodovinskih študijah in člankih, ter Franc) oba sta se vzdrževala z inštrukcijami, dva brata pa sta vodila mehaničarsko delavnico. Za njihovo družino lahko trdimo, da je bila pobudnik in organizator narodnosvobodilnega pokreta v sentjernejski dolini. Dva brata, Jože in Rudi sta junška padla, domačijo so Italijani popolnoma zravnali z zemljo, brat Ivo je bil

Odlok o razglasitvi občinskega praznika Straža

Na podlagi 15 člena Zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. list LRS šte. 19-88/52) in na podlagi predloga občinskega odbora Zveze borcev Straža izdaja občinski ljudski odbor Straža.

o d l o k
o razglasitvi 13. septembra za občinski ljudski praznik občine Straža.

V septembru 1943 je prebivalstvo Straže in okoliških vasi slavilo zmago nad italijanskim okupatorjem, ki je nad dve leti teroriziral naše ljudi. Ljudstvo je navdušeno pozdravljalo naše hrabre borce, ki so se s hrubov vsuli preko žičnega omrežja, postavljenege od italijanskih fašistov v Stražo. Nato je bil veličasten miting, na katerem so govorili vidni voditelji ljudskega upora. Okrog prvoborcev se je množično zgrnilo še ostalo ljudstvo, 13. novembra pa je odšlo v partizane nad 200 prostovoljcev, ki so nato skupno z ostalimi borci priborili našim narodom popolno svobodo. Zato prebivalci občine Straža proslavljajo ta dan kot začetek novega življenja.

1. člen.
13. september se razglašja za občinski ljudski praznik občine Straža.

2. člen.

Ta odlok stopi v veljavo od dneva objave na občinskih razglasnih deskah občine Straža in od dneva objave v Dolenjskem listu.

Smrt fašizma - svoboda narodul
Straža, 23. V. 1953
Štev. 16-53

Predsednik obč. LO:
(Štok Albin s. r.)

VREME
Domnevno vreme za prihodnji teden: Pretežno lepo vreme z delno oblačnostjo in krajevni padavinami.

Prebivalci Loškega potoka so slovesno proslavili svoj prvi občinski praznik dne 31. julija. Na sliki jih vidimo pri odkritju spominske plošče osemnajstim talcem v Sodolu

Tudi kočevski gasilci se pripravljajo

Deseto obletnico Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju bodo kočevski gasilci posebno lepo praznovali. Glavne svečanosti bodo, kakor smo že poročali prve dni meseca oktobra letos, gasilstvo pa, ki bo imelo v dneh glavnih proslav varnostno službo, bo ta zgodovinski dogodek proslavilo že 30. septembra.

Ze na predvečer tega dne bo slavnostni koncert, po koncertu pa množične nočne vaje, združene z reševanjem ljudi iz gorečega poslopja z vrvmi. Naslednji dan bo zjutraj bud-

nica in ob osmih sprejem gosposlave slovenskega naroda v Kočevju bodo kočevski gasilci posebno lepo praznovali. Glavne svečanosti bodo, kakor smo že poročali prve dni meseca oktobra letos, gasilstvo pa, ki bo imelo v dneh glavnih proslav varnostno službo, bo ta zgodovinski dogodek proslavilo že 30. septembra.

Ze na predvečer tega dne bo slavnostni koncert, po koncertu pa množične nočne vaje, združene z reševanjem ljudi iz gorečega poslopja z vrvmi. Naslednji dan bo zjutraj bud-

Vabimo vse prijatelje gasilstva, da se velike gosposlave ob zgodovinskem prazniku Kočevske udeležite!

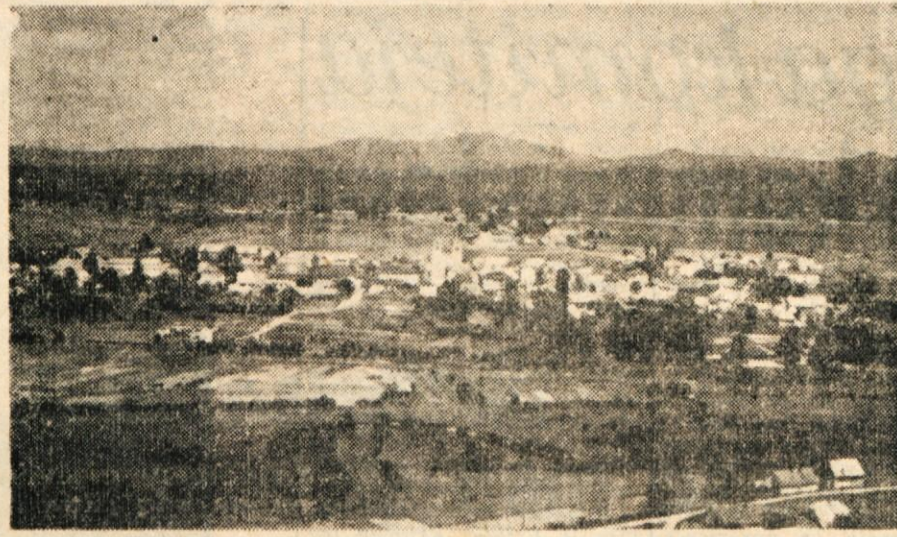
Kočevski gasilci.

Kočevje raste iz ruševin

Se bo Kočevje za letošnjimi deli gospodarsko povsem pomoglo? — Rudnik in tekstilna tovarna plavata; rudnik toliko, daš z njama sapa, tekstilna polzi pod vodno gladino — Živila se cenijo, toda gostinska podjetja zaračunavajo hrano še vedno po 4.500 dinarjev — V Kočevju reže les le ena žaga; kočevski gozdovi spet svobodneje dihaajo, toda kje naj Kočevje črpa vire za svojo gospodarsko obnovo? — Kočevsko delavstvo, da si bo z lastnimi silami moralo pomagati iz gospodarske zaostalosti

Prava jesenska rosa se seseda na šipe. Jutri je že, le sonca ni od nikoder. Ure se stekajo v šesto. Lokomotiva sope vse brezmočneje v breg pod Velikimi Laštami. Prozorna megla se razliva nad vasmi po dolini in tu pa tam omota tudi naših šest temnozelenih vagonov, ki jih vleče zadnjana lokomotiva zadnje mesece z vidrim napo-

rom med kočevske hribe. Pogled mi brodi po izsekane pasu gorza na vsaki strani proge in spet mi misel splava na laško »kulturno ekspedicijo«, ki je prišla z zažgalnimi bombami razsvetljevati Balkan in raj bi se ji pri tem ob železnici zahotelo le dvesto metrov razgleda na vsako stran in ne naših gozdov in našega lesa.

dnevni kop in tudi v jama bi rad. Nekako do desetih utegnem.

Tiri so razmetani podolgem in počez, tako da se mi zdi, da se v New Yorku nimajo večjega prometa.

senicah, a v Kočevju jih verjetno še dolgo ne bomo videli! Po pobočju polagajo cevi in ne znam si razlagati, čemu bi služile.

»Kolikoli ljudi neki dela v rudniku?«
»Dobro, da ste name naleteli,« se mi smeje, »evidenca,« vse številke imam v mezinu. 126 jih zaposluje dnevni kop, okrog 300 pa jih vsak dan požira jama, medtem ko jih dela 80 na separaciji in kakih 50 po delavnica.

Toda že si z obratovdjem Polajnarjem stiskava roki.

»Ej, prekratek bo za vas ta dan! Enkrat bi morali priti v Kočevje samo, da si ogledate rudnik. Toda naredili bomo, kar se v tako kratkem času narediti da!« Ze telefonira: »Tovariš Polajnar! Naša iz evidence vam bo pripeljala tovariša, ki bi si rad ogledal dnevni kop.«

Potem greva z sevidencor po stezi med ozkimi tiri in za nama in pred nama venomer ro počejo majhne lokomotive in poskakujejo prazni vagončki.

»480 metrov nad morskjo gladino stojiva

... toda zemlja se je doslej že za 15 metrov ugreznila in se še seseda. Vsa premogovna kotlina ima obliko elipse; daljša os je dolga 1200 metrov, krajša 800. Pod nama se nahaja med jalovino šest premogovnih plasti; tretja plast se konča na 415 metrih nadmorske višine. Do tja se verjetno z dnevnim kopom ne bomo pretolkli, ker pritiskalo poboja izkoriščišne kotline z ogromno silo na najnižje predlede izkopane predela. Zato tudi ne izkoriščamo varnostnega pasu. Najnižja točka dnevnega kopa, ki smo jo doslej dosegli je 447 metrov nad morskjo gladino.

Pogled ml objema visoke nasipe na obrobju kotline.

»Vso tisto zemljo je premetala roka kočevskega rudarja. Danes pa jo prerašča koruza in krompir.« Spuščaava se vse niže po razhojenih stezah v ostrje velikanske kadanje. Ropot dveh bagrov vse bolj stresa ozračje.

»Tu delajo rudarji«

Zesva med njimi. »Srečno!« »Srečno!« Poérnelne roke prebriajo med lavino kose premoaga in ga mečejo na vagončke. Ogrorna lesna baraka na tračnicah in kolesih se vrti okrog svoje osi. Bager. Z dvo. kubično »žlico« zjema jalovino in jo stresa na vozčke.

»Ta dva bagerja sta dar rajnske Avstrije. Moderni so na go-

Gustav Murn 80-letnik

Kdo Novomešanov ne pozna vedrega in vedno nasmejanega Murna? Kljub svojim 80 letom je še zelo gibčen in z lahkoto opravlja vsa dela.

Tovariš Murn je bivši obrtnik. Dolga leta je samostojno opravljaj obrt svečarjev in lektarjev. Ni bilo sejma brez Murnove stojnice, saj so njegovi izdelki sloveli daleč, in ljudje so zelo radi kupovali njegove izdelke, posebno še, ker je imel za vsakega kupca prijazno besedo, nasmejan obraz in dober dovtip. Njegova postrežba je bila res kulturna. Prav tak se je pokazal tudi kot gostilničar. Pred kakimi 40 leti je namreč prezeel gostilno Brunner na Bregu, ki jo je vodil do konca vojne. Gostilna si je po njegovi zaslugi pridobila velik ugled in je zaslovela daleč naokoli zaradi lepega senčnega vrta in resnično izborne postrežbe. Še danes, ko se tov. Murn že dolgo več ne peča z gostilno, se kaže oziroma gostilne še vedno drži vzdevek »pri Murnu na Bregu«.

Pred dnevi je tov. Murn v krog svoje družine praznoval 80-letnico svojega rojstva, pa ne samo rojstva, marveč trdega in težkega dela in borbe za obstoj. Tovariš Murn izbaja iz kmečke družine z 14 otroki. Že kot mlad dečko je moral po svetu s trebuhom za kruhom. Šel se je učil obrti, potem pa je ves čas pridno delal, si ustvaril dom in družino, ki mu je narasla na 8 ljudi. Kakor vsa-

hega pridnega človeka, je tudi Murna usoda kruto tepla. Ze v rani mladosti sta mu pomrla dva sinčka, dva svetovna vojna ga je kajpada potegnila v svoj vrtnec, kateremu je vendarle srečno ušel in ostal živ. Tudi druga svetovna vojna ga je zelo prizadela, saj mu je bombardiranje Novega mesta močno porušilo hišo na Ljubljanski cesti. Leta 1942. mu je umrla žena Ana, leto kasneje pa starejša hčerka Mila, ki je po materini smrti prevzela gospodinjstvo. Komaj je to prebolel in kot dober napreden Slovenec vendarle dočkal osvoboditve, se mu je leta 1946 pri prevozu vlna smrtno ponesrečil sin Berto. Tako sta mu ostala od 6 otrok samo še sin Ljubo, maticar v Novem mestu in hči Anica, ki je poročena z direktorjem Mestnega čevljarjskega podjetja, tov. Kovarikom Janezom.

Kljub trdim udarcem usode pa tov. Murn ni nikoli klonil. Z željo po robu. In če ga, grčo subokranjsko — doma je namreč iz žužemberške okolice — danes pogledaš, kako vzvnanan sedi na vozu, ko vozi gnoj na njivo a i pospravlja pridelke, kako se mladeniško kmeta med žanjicami in jim ob malici razdira »vice«, ali če ga srečaš, ko kolestari, bi mu nikdar ne prisodil 80 let. Še vedno je zelo rad vesel, ljubi in želi imeti okoli sebe le samo vesele ljudi.

Pri predsedniku mestne občine

»Kočevje je še danes razdejano mesto. Od tod stanovanjska stiska. Večina starovanjskih zgradb je las' mestne občine, a skoraj vse so v takem stanju, da kličejo po temeljitem popravilu. Stroški za popravilo ene (Nadaljevanje na 4. strani)

KRATKE VESTI

Šef laburistične stranke v Jugoslaviji

3. avg. je prispel v Jugoslavijo šef laburistične stranke g. Klement Attlee. V Jugoslaviji bo ostal do 23. t. m. kot gost predsednika Tita. Doslej je obiskal več naših industrijskih središč in kmetijskih zadrževanj v spremstvu Svetozarja Vukmanoviča in drugih vidnejših predstavnikov naše oblasti. Obiskal je tudi Crno goro, Cetinje in Dubrovnik.

Jugoslavijo je obiskal tudi prvak laburistične stranke Velike Britanije g. Aneurin Bevan s soprogo Jenny Lee. Visokega gosta sta sprejela podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Milovan Djilas in Vladimir Dedijer. V Jugoslaviji bo ostal nekaj dni kot gost Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije.

Tudi lord Reading bo prispel 24. avgusta v Jugoslavijo na zasebni obisk. V Domu lordov zastopa vlado Velike Britanije glede zunanje-političnih vprašanj. V Jugoslaviji bo preživel svoj letni dopust.

Ali res kaže, da se bo pocenilo tudi tekstilno blago?

Med potrošniki že mesec dni kroži govoric, da se bodo cene tekstilnega blaga močno znižale. Da bo temu res tako, so mislili ljudje posebno še, ko je Odbor za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta na seji 31. julija sprejel sklep o znižanju stopnje akumulacije za tekstilne tovarne. Tekstilna podjetja bodo po novi uredbi plačevala manj v državno blagajno, kar naj bi po mnenju potrošnikov tekstilno blago za široko potrošnjo znatno pocenilo. Toda tudi ta primer dokazuje, da včasih iluzije niso na mestu.

Promet se je čez noč ustavil v vsej državi

Najrazličnejše tkanine so začeli v tovarnah že spravljati na podstrežja, proizvodnja pa se nadaljuje v nezmanjšanem obsegu in daje vsak dan nove količine blaga. Tekstilna industrija dela samo s 60 odstotno zmogljivostjo in vendar je blaga preveč. Desettisoči delavcev v tekstilni stroki zaslužijo zaradi tega zadnje mesece komaj 80 odstotno plače (v kočevski Tekstilani že od novega leta).

V tovarni Ivan Mihulinovič v Zemunu...

Imajo že polne zaloge volnenih tkanin, v vrednosti okrog pol milijarde dinarjev. V zadnjih mesecih je bila kupčija 12 m volnenega blaga naenkrat njihova največja kupčija. Maloprodajna podjetja kupujejo samo po 5, 6 m tkanine, da jim ne bi bilo treba zapirati prodajalca.

Vse to je prišlo tako daleč zaradi tega, ker so tekstilni trgovci v želji po čim večjem prometu na vsak način zahtevali pocenitev. Po njihovem naj bi se volna pocenila za 15%, bombaž prav tako, umetna svila za 10%, naravna svila za 20%. Če preračunamo vse te pocenitve, bi znesek znašal 18 milijard dinarjev. Tako velike izgube tekstilna industrija nikakor ne more utrpeti, zato je svelika pocenitev prazna želja potrošnikov, ki včasih mislijo, da je mogoče čez noč postaviti vse na glavo.

»Zmanjkalo nam je cementa«

Nasproti mi sedi priletan mož in se pri odprtem oknu sbril-ta.

»Noč sem preslonel ob čakal-niških mizah v Ljubljani, pa mi glava kinka. Težko je nekje kima-ti in čakati na vlak, toda treba je.«

»Zakaj vendar?«

»V Trbovlje sem moral po cem-ent. Bilj smo že do vratu v godlji in direktor se je držal samo za glavo, češ kar bo, pa bo. Dolžni smo ga povsod, naj-več »Zidarjva«. Brez cementa ne gre, cement je te drži v Kočevju

»Prve dni mi je bilo hudo, ko sem dobila dekret za Kočevje«

Dekle pri nasprotnem oknu ni mane očli.

»Dobro jutro in nikar mi po-stajne ne zaspišite!«

»Se je ne da, ker grem do zadnje!«

»Potlej pa imava isto pot, sa-mo da jo jaz merim prvič.«

»Res? Niste še bili v Kočevju?«

»Nela.«

»Potem le previdno izstopite, da vas nazaj ne vržeta!«

»Kdo neki?«

»Potostaja. Je namreč pravo čudo. Nizka in reometana čepi ob tirih. Saj se ne razumem, toda strah me je, da bi je kaka lokomotiva ne povzročila.«

»Pa ne mislijo na novo?«

»Ne samo to. Celo gradijo jo že in čas je, da jo. Podjetje

»Zidarja kopje temelje in pravi, da jo bo do proslav postavilo pod streho.«

»Ce jo bo!«

Tiho je. Jaz tudi. Lokomotiva previdno tiplje po Ribniški dolini. Zavore spet škripajo. Vlak se ustavlja. Tik proge zraste iz jarka baraka Na rjavi steni je nabita deska: Zleblji!

»Kaj neki to pomeni?«

»Potostaja je vendar!«

Potem gledam brez besed v rjavo barako, ki tone za ovinkom in kakor v sanjah slišim njen glas: »Prve dni mi je bilo hudo, ko sem dobila dekret za Kočevje. Toda danes je tam že mnogo bolje.«

Vsa dekleta so taka, pomi-slim, ko morajo prvič od doma.

»Rad bi videl kočevski grad«

»Kod pelje pot do kočevskega gradu?« vprašujem, ker se spominjam, kako mi je partizan Drago v nekem zimskem večeru razlagal, kako so ga napadali. »Top je moral na sto metrov, potlej pa smo jim pošiljali granato za granato. Samo petnajst nas je bilo in vse mogočno zidovje se je stresalo.« Rad bi ga zato videl. Morda se še danes poznajo sledovi granat. Vprašujem, a delavec se mi smeje: »Ga ni! Rože rastejo tam, kjer je še pred letom štrlelo pokonci razmazano zidovje. Toda podrli smo ga, material razvozili in na prekopanih temeljih uredili park.«

Na glavno, delno že tlakova-no cesto pluskajo iz stankovih poti in ulic vedno novi obrabi. Kočevje vre. Povedali so mi, da je mesto v zadnjem času še navsezgodaj pokonci. V uho ti neprestano udarja brnenje strojev in avtomobilov, ki dovažajo gradbene potrebščine. Skoraj vsaka druga hiša je obita z zidarskimi odri in vajenci nepre-

stano mešajo malto. Branjevke morajo z vozčki po ozkih razhojenih stezah ob novo tlakovanji cesti, ker jo posipujejo s peskom. Nehote se mi prikra-dejo pred oči spomini iz topli-ških dni. Prav tako, kakor so lani Dolenjske Toplice kipele v nemirnem pričakovanju in grad-njah, kipi danes Kočevje in gradi, obnavlja, zida in spet gradi.

Celo Kočevje nemirno drhti, le Rižna leži leno sredi mesta in čaka sopro, da bi spet za-vladala. Ni kredita. Vajenci klerparskega podjetja pleskajo most in tu pa tam kane kaka kajpica sive barve na motno vodno gladino.

»Vam je izdala direk-cija dovoljenje?«

Seveda ga ni, saj niti potkral nisem tam, zato sedim sedaj pred direktorjem rudnika. Po-nudi mi cigareto.

»Kaj vas pa vse zanima?«

»Vse! A ogledal bi si rad

Pred desetimi leti v Kočevski Reki

(Nadaljevanje s 1. strani)

rano. To je bil prvi in drugi dan kongresa.

Tretji dan. Nič utrujenosti — svečan trenutek prihaja, s ovnan-ska mladina voli prvič svoje delavstvo. Soglasno med vzklju-njem in ploskanjem potekajo volitve. Samo še trenutek — Zveza slovenske mladine ima svoj Glavni odbor. Volili so naj-bojšje iz svoje sredce — poznate jih:

Stane Kavčič, Majda Silc, Vilma Bebler, Mitja Vošnjak, Zdenka Rupce, Pavla Bojč-Stjen-ka, Vinko Hafner, Maruša, Zo-ra in še in še. V svoje vodstvo je mladina izvolila 36 tovarišev, samih mladih preizkušenih bor-cev in bork ter aktivistov naše borbe.

Poleg volitev Glavnega odbo-ra so bile tudi volitve delegatov, ki bi zastopali slovensko mladino v USAOJ. Zopet resni obrabi — pomislek, izvoliti naj-bojšje: Vinko Hafner, Stane Kavčič, Palda Kastelic, Komel in drugi.

Pozdravna pisma tovi. Titu, CK KPS, IO OF Slovenije, Glavnemu štabu NOV in POS, USAOJ-u, mladini Hrvatske, ki je kongresu poslala po radiu pozdrave.

»Krajine je menila isto.« Morda pa jo dobi sončna Gorica, ki je bila vedno naša, se je izvilj glas iz grla mlademu partizanu — doma iz Gorice. Nestrpnost se polže šele, ko na podlagi tekmovalnih poročil za kongres ugotove, da prejme zastavico Skofljeljsko okrožje — Gorenjska, kjer mladina kljub najhuj-šemu terorju gestapa ni klonila in je iz nič ustvarila 120 ter-renskih odborov ZSM in dala naši vojski 800 borcev.

Tovariš Vinko Hafner, sekretar pokrajinskega iniciativnega odbora ZSM za Gorenjsko je sprejel zastavo in se za njo pri-srečno zahvalil, vsi delegati pa so z živahnim priitjevanjem odobravali ta sklep, toda vsake-mu delegatu se je pri tem izvil vzdihi: »Naše okrožje jo dobi na drugem kongresu ZSM, saj smo na tem kongresu dobili no-vih moči, novih smernic za de-o.«

Sprejeta je bila še resolucija in proglas vsej slovenski mladini, zaključne besede so zad-nele v slovo, pesem je spet na-polnila srca in zaplavala čez svobodna polja i) daleč v svo-bodne gozdove. Delo je klicalo, borba je zahtevala svoje. In spet so zabrneli motorji kamio-nov, polna borbenega poleta je odhajala mladina na vse strani.

»Nasvidenje tovariši!« »Nasvi-denje v svobodni domovini!« To je le bežen pregled pote-ka prvega kongresa Zveze slo-venske mladine, ki je bil od 10. do 12. oktobra 1943 v Ka-čevski Reki — v okraju Kočev-je. Ne pozabimo na njegovo de-sejo obletnico!

M. K.

Organizacije SZDL razpravljajo o jesenskih volitvah in kandidatih

Kot je znano, bodo to jesen volitve v ukrajne Zbore proizvajalcev, v Zvezno in v repu-bliško Ljudsko skupščino. Ceprav datum volitev se ni točno določil, se predvideva, da bodo volitve v ukrajne Zbore proizvajalcev okrog 1. novembra, volitve v Zvezno in republiško Ljudsko skupščino pa okrog 15. novembra. Zvezni Izvršni svet je sprejel zakona o volitvah in ljudskih poslancih, ki je še bolj demokratičen, kot dose-danji. Zlasti je poudarjena vloga ljudskih poslancev in njih odgovornost napram volivcem. Po tem novem zakonu ljudski poslanci ne bodo mogli več opravljati drugih funkcij, ampak bodo morali biti res samo prava živa vez med volivci in organi ljudske oblasti. Volilni zakon in zakon o ljudskih poslancih, ki ga je osvojil Zvezni izvršni svet, bo sedaj republiški Izvršni svet delno izpopolnil z nekaterimi novimi predlogi za poslance republiške Ljudske skupščine, nakar bo javljen v Uradnem listu. O obeh zakonih bodo razpravljali še člani množičnih organizacij in svojih sestankih in tudi zbori volivcev.

Dasi nas ločijo od volitev samo še slabi trije meseci, smo dosejati o pripravah in samih volitvah mnogo pre malo govori-lji. Volitve so najbolj važno družbeno dejanje, pri katerem neposredno sodelujejo vsi od-raženi državljani. Ce to velja na splošno za vse družbene ure-ditve, velja še toliko bolj za naš družbeni sistem, ko vedno bolj odločno prenašamo naloge drž-žavne uprave na same volivce, oziroma proizvajalce. Posebno naše organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva bi morale o volitvah in izbiri kandida-tov odločno več razpravljati. Res je, po novem zakonu mo-rajo kandidate izbirati in pred-lagati zbori volivcev. To pa ne pomeni, da gre do lahko zaradi tega volitve in izbira kandida-tov mimo naših množičnih or-ganizacij. Nasprotno! Tehnično izvedbo volitev bodo opravili oblastveni organi, SZDL pa mo-ra dati volitvam politično vse-bino, seveda napredno sociali-stično vsebino! Prav o tej poli-tični vsebini pa so naše orga-nizacije dosejati mnogo pre-malo razpravljale. To kar smo do-slej zamudili, je treba z aktiv-

nim političnim delom vseh čla-nov cimpre popraviti. V novomeškem okraju so na občinskih konferencah in vaških sestankih SZDL nekoliko že razpravljali o volitvah in tudi kandidatih. Tako so člani množičnih organizacij Novega mesta in občine Gotna vsa mne-nila, da bi za kandidata za republiško skupščino ponovno predlagali tovarišico Vido Tom-sič, ki jo vsi dobro poznajo, saj rada pride med svoje volivce, če ji le čas dopušča. Ker v bo-dnoje kot rečeno ljudski poslan-ci, bodo ti obiski med volivci veliko bolj pogosti in po-membni.

Volivci občine Velika Loka in okolice bodo spet predlagali splošno priljubljenega narodnega heroja tovariša Jožeta Borš-narja. Množične organizacije in volivci šentjernejske doline z vsjo gotovostjo računajo, da bo njihov kandidat domačin tov. Franc Pirkovič-Cort, sedanja sekretar okrajnega komiteja ZKS Novo mesto. Organizacije občine Dolenjske Toplice in okolice zastopajo stališče, da naj bo njihov kandidat za republiško ljudsko skupščino domačin tovariš Viktor Zupančič, sedanja predsednik okrajnega ljudskega odbora.

Iz drugih krajev še nimamo poročil, če so že kaj razpravljali o tem izredno važnem dogo-dku v današnji dobi sociali-stične graditve pri nas. Novomeški okraj bo v celoti izvolil najmanj 6 poslancev za republiško Ljudsko skupščino in enega v Zvezno Ljudsko skupščino. Cas za pripravo na volitve je izredno kratek, važnost jesen-skih volitev tako za našo na-daljno notranjo izgradnjo in

odnošaje z drugimi državami, pa ni mogoče dovolj poudariti. Tam, kjer organizacije SZDL ne bodo opravile političnih pri-prav, jih bodo opravili naši nasprotniki. Ti ne spe, ampak so že na delu. V neko vas v okoli-ci Mokronoga je že pred tedni prišel na odpuste neki duhovnik in imel v vsi več sestankov, seveda tajnih, na katerih je govoril o volitvah, češ, da se bo po teh volitvah marsikaj spremenilo. Natvezil je tudi še več znanih starih trditve in pre-kovaljanj, ki še nikdar niso imela in tudi danes nimajo nobene osnove, vendar je to dokaz, da je sovražnik že na delu, češar naše množične organizacije ne smejo podcenjevati.

Grmska kmetijska šola vpisuje nove goience

Ko smo čitali v zadnji številki razpis Kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu za novi letnik 1953/54, smo se ne-hote ustavili ob misli, da kličje nove goience ena najstarejših kmetijskih šol v Sloveniji.

Prva slovenska kmetijska šola je bila namreč ustanovljena leta 1873 na Slapu pri Vipavi in sicer kot vvinorejska in sad-djarska šola. Ko se je na Dolenjskem pojavila katastrofalna trasa us v vinogradih, je leta 1884 kranjski deželni zbor sklenil, da prenese šolo iz Sla-pa v primeren kraj na Dolenjsko. V letu 1886 je ta svoj sklep tudi res izvršil s tem, da je od Antona Vincenca Smole kupil graščino Grm. Se istega leta je bila v njej slovesno ot-prta »Vinarska, sadjarska in poljedelska šola«.

Letos poteka torej 80 let od-vilki razpis Kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu za novi letnik 1953/54, smo se ne-hote ustavili ob misli, da kličje nove goience ena najstarejših kmetijskih šol v Sloveniji.

Prva slovenska kmetijska šola je bila namreč ustanovljena leta 1873 na Slapu pri Vipavi in sicer kot vvinorejska in sad-djarska šola. Ko se je na Dolenjskem pojavila katastrofalna trasa us v vinogradih, je leta 1884 kranjski deželni zbor sklenil, da prenese šolo iz Sla-pa v primeren kraj na Dolenjsko. V letu 1886 je ta svoj sklep tudi res izvršil s tem, da je od Antona Vincenca Smole kupil graščino Grm. Se istega leta je bila v njej slovesno ot-prta »Vinarska, sadjarska in poljedelska šola«.

Krompir bo letos bogato obrodil

ramo ugotoviti, da je soraz-merno najmanj absolutentov do-ma iz Dolenjske. Zato se prav nič ne čudimo, da je kmetova-tina na Dolenjskem marsikje še tako primitivno in zaostala, kot je bilo pred stoletji.

Trdno smo prepričani, da br brez dviga strokovne in kul-turne ravni našega kmeta ne bo napredka v našem kmetij-skem gospodarstvu. Dvig naše življenjske ravni je odvisen sa-mo od dviga in pocenitve proiz-vodnje, kar pa lahko doseže-mo samo z boljšo strokovno usposobljenostjo. Ce pomislimo, da imamo v kmetijstvu oprav-ka z živo in komplicirano pri-rodno, nam kar ne more v glavo misel, da s to prirodo, s tem naravnim premoženjem še danes lahko upravlja človek brez vsake strokovne usposobljenosti, ko na drugi strani vsaka obrt, pa rajsji bo še tako eno-stavna, zahteva določeno strokovno podlago in šolo. S tem bomo morali v najkrajšem času prekiniti ter uvesti obvezno kmetijsko izobraževanje in kmetijski pouk na vsi.

Mali ogias

KUPIMO elektromotor od 7 ks na-pred.

SLUŽBO DOBI pridon delavca za h koncem. — Poročba poslani na »Prevozništvu« Novo mesto. Zagrebška cest 3, telefon 123.

KUPIM DRUŽINSKO HISICO v mestu ali okolici Novega mesta. Ponudbe z navedbo cene poslani na ruksajšno upravo.

PRODAM čevljarjski in šiviljski živalni stroj v dobrem stanju. Vprašati na upravi Dolenjskega lista.

15-LETNI »GENERAL NAJ-BOLJSE ROPARŠKE TOLPE«

Newyorkška policija je aretirala 15 let starega mladca, ker je ukradel strojico, organiziral skupino mladih pokvarjenecv in jih na nekem polju vezbal za člane »najboljše roparske bande v New Yorku.«

Za tega so prav gotovo rojenice ob rojstvu prorokovale, tako kor za ciganova sinčka, da bo tik ob koncu življenja zelo povijan.

IZ NAŠIH KRAJEV

Pozdrav s Frate

Med Globodolom in Ajdovcem ter Brezovo rebrijo leži na skruti planoti obdanj z gozdovi, vsem partizanom dobro znana Frata. Tu preživlja v lepi prijazni koči brezkrbne počitnice že druga izmena otrok, to je 56 pionirjev in pionirk, zbranih iz vsega novomeškega okraja. Svet za socialno politiko in zdravstvo okraja Novo mesto je preskrbel vse potrebno, da so otroci tu veselili, dobre volje, ves dan raz-

sikih dni, še posebno o bojih okoli Frate, ki jih je sama preživela. Napeto jo poslušamo in srečni smo, da spoznavamo preteklost te okolice. Da si prvo, ščimo tudi vode v obliki meri, mahnevo peš proti Dvoru ali Zužemberku. Pri takih pohodih so naši otroci pravi junaki. Nitj učenke prvega razreda nam ne omagajo.

Bliža se konec lepih dni na Frati. Otroci žele, da bi še

Partizanska koca na Frati

Igranli. Uživajo sonce, zrak, petkrat na dan si z dobro in tečno hrano zadovoljijo želodčke, vmes se igrajo, počivajo in plešejo ob tabornem ognju. Tovarišica Polka nam pripoveduje doživljanje iz partizan-

ostali tu, da bi se počitnice podaljšale. Seveda to ni mogoče, zato bo pa spomin na Frato ostal trajen.

Frata, nepozabna boš ostala v naših srcih in radi bomo še prihiteli k tebi! M. B.

Velike Lašče

19. septembra bomo praznovali prvokrat svoj občinski praznik. Za ta pomembni dan naše občine se pripravljajo vse množične organizacije ter kulturna in športna društva. Osrednji del proslave bo na Turjaku na kraju, kjer je bila 19. septembra 1943 izvojevana velika zmaga narodnoosvobodilne vojske z zavzetjem najmočnejše belogardistične postojanke na Dolenskem — turjaškega gradu. Naj pri tem omenimo, da so se pri zavze-

tju gradu najbolj odlikovali borci 7. SNOUB »Franceta Prešerna«, ki so si s to znamenito zmago pridobili naziv udarne brigade.

Ribnica

Tudi v Ribnici so začeli pred dnevi z gradnjo nove železniške postaje. Grade jo na temeljih stare postaje, ki je bila med zadnjim vojnim porušenjem. Novo postajno poslopje bo po obsegu večje od starega. Dela pri gradnji hitro napredujejo ter bo po načrtu poslopje do pričetka zime v surovem stanju že postavljeno po stali streho. Nova zgradba bo stala preračunano v gro-

bem nekaj nad 10 milijonov dinarjev, gradil pa domače gradbeno podjetje iz Ribnice.

Ribnica bo tako le dobila lepo in prepotrebno postajno poslopje. Ob tej priliki bi omenili, da je čas da začne z obnovno oziroma gradnjo novih postajnih poslopij tudi v Lipovcu pri Dolenji vasi ter v Zlebiču in Dobrem polju. K. O.

Dolenske Toplice

31. julija se je od nas poslovila druga izmena mladinske kolonije, v kateri je bilo 35 enostranskih in dvostranskih partizanskih sirot iz vsega okraja. Kar težko so se poslovili in ločili, saj so se res lepo imeli in so iz srca hvaležni Zvezi borcev, ki jim je to pripravila. V 15-tih dneh so se lepo popravili in tudi pridobili na teži, nekateri celo 3-4 kg. Med bivanjem v Dol. Toplicah so napravili skupni izlet z vozom in seveda tudi s harmoniko na Frato, kjer so obiskali drugo skupino, ki je bila tam v koloniji, prav tako kot gost Zveze borcev. To je bilo veselja in rajanja!

trdirila sanitarna inšpekcija. Tov. Dakti jim je poslal slovenski mladinski film »Kec« , da so jim ga zavrteli v združnem domu. Za film so mu otroci še posebej hvaležni, saj je bilo med njimi v liko takih, ki filma še sploh niso videli.

Kolonijo je vodila tov. Katica Muc iz Mirne peč, ekonom pa je bil njen mož Miloš. Za lep uspeh kolonije in pestro zabavno življenje v njej imata oba prav gotovo velike zasluge.

IZ Metlike

Posebno pa so se počutili počasne, ko sta jih 25. julija obiskala predsednik Glavnega odbora ZB Slovenije in rodni heroj tov. Stane Semič. Dakti in član odbora in član CKZKS tov. Tone Suštaršič-Tine Zeleznik. V knjigo obiskov sta vpisala laskavo pohvalo o redu, snagi, disciplini ter vzgojiteljih. To je tudi po-

Grabena dela ki so se spomlad kar lepo začela, so zadnji čas obstala. Delo na gradisknem vrtu počiva, začela pa se tudi še nista graditi oba večja objekta, ki sta bila za letos v načrtu, to je tovarna pletenin in velika vinska klet. Vzrok temu zastoji je baže, ker niso še potrjeni gradbeni načrti, ki jih je bilo treba precej spreminiti. Tudi dela pri Dijskem

domu so začasno prenehala. Vendar je upati, da bo gradbeno dejavnost vsaj v avgustu in v jeseni živahnejša.

Metličani žele, da bi Metlika postala turistično mesto, vendar same želje se niso dovolj. Res da bi nova tlakovana cesta in obnovljene fasade močno izboljšale zunanji videz mesta, vendar bi bilo že sedaj precej storjenega, če se tujcem, ki hodijo skozi mesto ne bi bilo treba spotikati ob kupih cestnega gnoja in blata, ki so na gredah pred hišami, ob skladiščnih drvi, ob prašnih smetnih cestah, ki večših po ves teden ne vidijo metle in strgače, nad pomijami in zamažano vodo, ki jih iz nekaterih kuhinj in brivnic pljuskajo kar na cesto. Mnogo greznikaj po kritih in tudi nekatera slabo

ograjena stranista ne delajo preveč tusti lastnikom. Prav nič ni tudi zgodno, če se troja gosi in rac jagodno sprejaha po cesti ali pa celo pase na pravkar urejeni javni cvetlični gredi. Dejstvo je tudi, da okolijski kmetje najraje krmijo konje ali govedo pod napisi, na katerih stoji, da je na tistem mestu krmiljenje prepovedano.

Vse je seveda samo zapisano in dobra volja nekaterih, da se te nepravilnosti odpravijo, kaj malo zaleže. Zato je potrebno, da Turistično opeševalno društvo v Metliki v zvezi z občinskim ljudskim odborom čim prej izda pravilnik in izda odlok o javnem in tržnem redu, s katerim se bodo morale te nepravilnosti in nerednosti končno odpraviti.

Iz Veličega Gabra

Kmetje pridno zatirajo kolaradnega hrošča. Kmetijska zadruga Vel. Gaber ima namreč na zalogi dovolj škropiva za uničevanje tega škodljivca, zato si ga lahko tudi druge zadruge pri nas nabavite.

Franc Umberger je položil k večnemu počitku 125 kg težkega ščetinarja, ki se je priklatil k nam iz Kočevskih gozdov.

Na sam Dan vstaje se je pripetil Lovski družini zanimiv dogodek. Imela je srečo.

Nabor v Šentjerneju

»Pozdravljeni bodoči branilci domovine, Zivela JLA! JLA jamstvo za mir!« Taksi napisi v okrašeni gimnaziji so pozdravljali fante, ki so stekali pred naborno komisijo. Kot domačin je pozdravil komisijo tukajšnji ravnatelj gimnazije in v imenu mladincev izrekel zahvalo vojaški oblasti, ker je uvedla pregled v domači občini. Zanimiv je psihometrični pregled, pri katerem dobi komisija sliko o umskem stanju nabornika in ga temu primerno uvršča v rod vojske, ki odgovarja nje-

govim vsestranskim, seveda tudi telesnim zmožnostim. Pri tem pa komisija upošteva, če so le pogojni dani, tudi želje posameznikov. Za tovrstni pregled pa morajo biti seveda fante trezni. Po dolgem času je bil zopet pregled v domači občini. Ta odlok vojaške oblasti je ljudstvo z zadovoljstvom sprejelo, saj dokazuje, da je naša armada res ljudska. Fante so se tega tudi zavedali in prihajali točno in trezni, pa nič manj veseli in s pesmijo, okrašeni s šopki na prsih in za klobuki. Č.

Pri Gorjanskih tabornikih

Nečaj klincev z desnega brega Krke in že se mi ziblje nasproti čoln. Vstopam, čoln rahlo drsi po vodni gladini. Kmalu sem sredi znanih obrázov. Miško šili svinčini in igra tajnika, Zdenka bo predavala o prvi pomoči, a Andrej bo učil tabornike signalizacije. Ves dan je izpopolnjen s pripravami za taborniške izpite.

niško zabavo spremlja pester spored.

Ob devetih zvečer se že platnene hišice pogreznejo v molk in slisi se le šumenje Krke in tihi, enakomerni koraki straže.

Iz Pristave pri Podgradu

Dragi »Dolenjski liste! Ne vznemirjaj se, če Te malo pobaram. Mogoče se Ti bo zdelo čudno vprašanje, ki Ti ga bom danes postavil. Kako bi uredil, da bi poštarja iz Stopič, ki nosi pošto v našo vas, spomnil, da moraš naročnike obiskati redno vsak teden na domu?

Saj ko se boš izgovarjal, da so do nas slabe poti (o cestah sploh ne govorimo) naj te tolaži vsaj to, da naročniki čakajo na Tebe, ker si jim tolmač političnih, gospodarskih, tujih in domačih vestí. Po Tebi sedaj, ko je mlaček, si v razvedrilo vsakemu. Pa ne samo to, saj so v naši vasi tudi aktivisti SZDL, člani ZB in ZKJ, ki Tebe nujno potrebujejo, da na sestankih skupno prediskutirajo ukrepe naših oblasti, ki jih prinašajo. Naročniki upravičeno grajajo Tvojo oddaljenost, ki jo pa ne napravivš sam, ampak Tvoj plačani pismonoša iz Stopič, ki hoče svoje delo v soboto čimprej opraviti, Tebe pa pusti v Kmetijski zadrugi Podgrad, da se Te kdo ob priliki usmili in odnese tistemu, ki si mu namenjen, seveda z večdnevno zamudo.

Iz Otočca ob Krki

Dne 9. avgusta letos pridite k nam na celodnevni festival Telovadnega društva »Partizana«, ki si že dalj časa utiru pot in si je s prizadevanjstvo pot. Gričarja in Pergarja precej uveljavilo. Z nekaj lepimi točkami se je predstavilo že na Dan vstaje 22. julija. Mladina se za fizkulturo zelo zanima, vendar pa ji starši pogosto ne puste, da bi se udeleževala večernih vaj.

Za festival imamo v načrtu tudi kolesarske dirke in tekme v plavanju. Po programu bo ljudsko rajanje. S. P.

V minulem kolu je bila izplačana prva milijonska premija.

Ta mesec jo lahko pričakujete vi, če imate srečko

Jugoslovanske loterije!

Partizan TELESNA VZGOJA

Mladinsko šahovsko prvenstvo v Novem mestu

V soboto 8. avgusta se je v Novem mestu pričelo mladinsko prvenstvo Slovenije v šahu. To tekmovanje, ki je že tradicionalno, je letos prvič prirejeno v našem mestu. Turnir je v novi kavarni »Metropole« in sicer dva kola na dan, vsaki drugi dan pa samo eno kolo. Igralci so razdeljeni v dve skupini po 10 igralcev, najboljši trije iz vsake skupine se plasirajo v finale. Zmagovalec bo prejel naslov mladinske prvaka Slovenije za leto 1953, obenem pa bo imel pravico neposrednega vstopa na republiško prvenstvo 1954. Prijave kažejo, da bo tekmovanje zelo kvalitativno. Direkten vstop imajo vsi prvokategorijski in mojstrski kandidati, medtem ko so si ostali priborili vstop na okrožnih prvenstvih. Prijavili so se: mojstrski kandidati — Vavpetič, Guzel in Vošpernik, prvokategorijski — Blinc, Stupica, Crepinšek in Maležič in najboljši šahisti iz okrožij: ljubljanske okrožje — Perdani, Gabrovšek, Tomšič; mariborsko okrožje — Kad. Studničko, Novak; celjsko okrožje — Drakler, Planček in Kučar; gorenjsko okrožje — Zicherl in Stefe; dolensko okrožje — Sila, Škerlj in Medic. Primorska ni prijavila svojih tekmovalcev.

Do ponedeljka popoldne so bila v obeh skupinah odigrana prva tri kola. Že drugo kolo je prineslo veliko presenečenja, ko je mojstrski kandidat Vošpernik v časovni stiski predal partijo s Kacem. Tudi tretje kolo je dalo veliko presenečenje, ko je Novomeščan Sila premagal mojstrskega kandidata Vavpetiča. Presenečenje pa je tudi zmagal Perdani nad prvokategorijskim Štupico.

Prvi rezultati

Do ponedeljka popoldne so bila v obeh skupinah odigrana prva tri kola. Že drugo kolo je prineslo veliko presenečenja, ko je mojstrski kandidat Vošpernik v časovni stiski predal partijo s Kacem. Tudi tretje kolo je dalo veliko presenečenje, ko je Novomeščan Sila premagal mojstrskega kandidata Vavpetiča. Presenečenje pa je tudi zmagal Perdani nad prvokategorijskim Štupico.

Sedaj pa še nekaj o naših igralcih. Škerlj je v A skupini slabše začel. Izgubil je s Celjanom Draklerjem in v mojstrskim kandidatom Vošpernikom, medtem ko je prvi

uspeh zabeležil, ko je remiziral s Kučarjem.

Stanje v A skupini po tretjem kolu:

Sicherl 2 (1), Drakler 2 (prosti), Vošpernik 1 (1), Škerlj Maležič 1/2 itd.

V B skupini sta Sila in Medic, medtem ko je Sila odlično začel — iz treh partij je izvelkel dve in pol točke, je Medic začel slabše in ima po tretjem kolu samo pol točke, ki jo je dobil s Plančkom.

Stanje v B skupini po tretjem kolu:

Crepinšek 3, Sila 2,5, Vavpetič, Perdani, Tomšič, Stupica Rožič, Bolčina 1 itd. M—

V NOVO MESTU BOMO VIDELI ZANIMIVO LOVSKO RAZSTAVO

Okrajna lovska zveza Novo mesto priredi letos 13. in 16. avgusta veliko lovsko razstavo v telovadnici osnovne šole v Novem mestu. Na razstavi bodo razne gozdne živali (nagačene), lovski pripomočki, orožje, literatura in druge lovske zanimivosti.

Z lovske razstave bo tudi nastop dresiranih športnih psov, tekmovanje v streljanju z račno puško, velika lovska veselica z bogatim srečevalom in drugo. Lovci novomeškega okraja imajo v nedeljo 16. avgusta dopoldne ob 9.30 zbravanje, po tem pa skupni ogled razstave. Pridite!

Dolenc Luka v reprezentanci Slovenije

Znani odbojkar Dolenc je prejel od Odbojarske Zveze Slovenije v Ljubljani povabilo na skupen 15 dnevni trening kandidatov za republiško reprezentanco, ki se bo vršil v Ribnem pri Bledu. Upamo, da bo Luka potrdil svoj sloves in v družbi z najboljšimi uspešno zastopal republiške barve v srečanju z Amerikanci, ki bodo med svojim gostovanjem po Evropi nastopili tudi v Jugoslaviji in odigrali nekaj tekem z izbranimi moštvi.

V ENEM DNEVU TRIKRAT ČEZ ATLANTIK

Na običnem zboru ameriške družbe Hadley Page, ki izdeluje najmodernejša letala, je njen predsednik poročal, da bo novo 150-sedežno reakcijsko letalo »HP-97« v enem dnevu trikrat preletelo Atlantski ocean na poti New York — London. Vozni listek bo stal le 22.500 lir. Letalo bo kmalu dograjeno.

»MLADA« NOVOPOROČENKA

V Londonu sta se letos 19. julija poročila 91-letni Christopher Cheel in dva leti mlajša Alice James. Poznala sta se že 30 let, toda šele pred nedavnim je ženin izbral toliko poguma, da je svojo izvoljenko zaprosil za roko in sta se nato poročila.

To pismo sem Ti napisal, da boš vedel, kako izkoriščajo (to so največkrat »požrtvovalni« pismonošaji) Tvojo gostoljubnost, postavljajo Te pred slabo luč, ker sam s svojimi slabo razvitimi nogami ne prideš pravočasno na cilj.

V upanju, da se bo va v soboto ob pravem času sestala, Te pozdravlja

Tvoj stalni bralec
J. C.

Slovo od Karla Vriska

Dne 15. VII. je v Novem mestu umrl po težki in zavratni bolezni naš sodelavec Vrisk Karl, ki je kot odličen vinogradnik in sadjarski strokovnjak znan ne samo v Sloveniji, temveč tudi v Srbiji, Bosni in Crni gori, kjer je služboval in deloval na pospeševanju kmetijstva, posebno vinogradniške in sadjarske panoge.

Rodil se je 11. XI. 1895 v Strugi pri Novem mestu. Studiral je na Vin-sadi, šoli v Klosterneuburgu, katero je leta 1915 uspešno končal. Med prvo in drugo svetovno vojno je služboval po različnih krajih Jugoslavije. Povesod, kjer je služboval, se spominjajo na njega, kot na odličnega strokovnjaka in dobrega tovariša. Že od vsega začetka se je posvetil vinogradništvu in sadjarstvu. Svoje bogato strokovno znanje je posredoval z živo besedo kot odličen predavatelj, njegovo ime pa srečujemo pogosto tudi v naših strokovnih časopisih.

Za časa druge svetovne vojne je bil nasilno upokojen zaradi svojega naprednega prepričanja. Po osebnostni je takoj posvetil vse svoje moči stroki za dvig našega kmetijstva. Toda zaradi telesne izčrpanosti je bil primoran že lansko leto stopiti v pokoj.

Z Vriskom smo izgubili enega najboljših naših vinogradniških in sadjarskih strokovnjakov. Slovenski sadjarji in vinogradniki ga bodo ohranili v trajnem in častnem spominu.

GIBANJE PREBIVALSTVA V OKRAJU KOČEVJE

Julija je bilo v okraju Kočevje rojenih 44 otrok, izmed teh 22 dečkov in 22 deklic. Umrlo je 21 oseb (9 moških in 12 žensk). Porok je bilo 15.

Kronika nesreč

Semič. S srpom se je urezala v desno roko ogljarjeva žena Franciška Stefanica.

Dol. Suhor pri Dragotušu. Z zlomljeno levo nogo je prišel v bolnišnico šestletni Franc Hudejla. S tovarišem sta se peljala na kolesu in prevrnila v jarek.

Zažreji vrh pri Dolžu. Pri vžiganju motorja je zaganjač udaril v levo nogo delavca pri okrajni cestni upravi Alojzija Vidica.

Mokronog. Sotferju kmetijske zadruge Stanetu Ureku je mlatilnica poškodovala desno roko.

Kalendarji pri Sentjanžu. Huda nesreča se je dogodila posestnikuove mu sinu Ladu Pucu. Mlatalnica mu je odtrgala levo roko.

Muhobran pri Sentlovrencu. Z voza je padla in si zlomila desno roko hči delavca Marija Sepec.

Vapča vas. Ivo Frankovič, sinček nadzornika proge je prijel za električno žico. Pri tem je dobil poškodbe na desnih roki.

Ljubljana. Pri padcu s kolesa se je pobila na spodnjem letlu telesa študentka filozofije Danica Kukman.

Roje pri Trebelnem. Posestnikova žena Marija Zore je padla z lestve in si zlomila desno roko.

Dolja njiva pri Veliki loki. Pri padcu z vozička si je zlomila levo roko upokojenka Marija Marolt.

Drobtine iz dolenske popotne malhe

pokazal izza ovinka me je prebrčal, da v ni re, pač pa da je to pritkravanje pokretnega značaja. Zagledal sem dokaj nenavaden prizor: na čelu je korakal mlad suh mošičelj z nekim papirjem v roki, za njim najprej tri vprege, par konj in dva para volov, na vozovih zvonovi, po njih pa s sekirami pritkravajo navdušeni možakarji. Zadaž se je vila dolga procesija, v kateri je prevladoval nežni spol, vse skupaj pa je bilo močno podobno pepelnici sredi, ko »pravljajo k večnemu počitku drugega pusta. Bil sem čisto naif, dokler mi znanec ni pokazal, za kaj gre. Vaščani vasi Zagozdac, Gornja in Dolnja Podgora, so se z malimi izjemami enkrat udeležili v svojo požrtvovalnostjo velike delovne kolektivne akcije: z združenimi močmi ob pismenem blagoslovu župnika in s sodelovanjem odbornika občine so napravili strateški premik cerkvenih zvonov iz

Nemske Loke v Zagozdac, akoravno jih nimajo kam obesiti. Bajje so tu bolj varni pred rjo. Zaj mislim, da so si s to veliko akcijo vaščani vseh treh vasi, zlasti pa mladi organizatorji vsekakor zaslužili kake priznanje. Na glas pa nisem nič drugega rekel, kot »amen« na zbranje stare žene. »Vse stranke si bomo s tem odbili sta mi zatrjevala jaz pa nato: Tako pa je vsaka kontrola nemogoča! Navzlic temu jih nisem mogel pripraviti, akoravno je poslovojni v Podzemlju vsled tega ker ni nikamor zapisal, neke med prvi zdrknilo kakih 46 kilic medu, da sam ne ve kaj. V Gribljah pa prav tako poslovojni ne gleda na vsake bagatel in se mu ne zdi važno, če pozabi v predalu neka deset tisočakov.

»Knjižji: pet kil bonbonov za pisarno in stranke.« je naročil poslovojni KZ v Sedču knjigovodji. »Pa kako bomo to upravitili,« je skromno pri-

let v Opatijo z združenim avtomobilom. Upam, da so si spetoma temeljito ogledali velika in vzorna posestva na kraških poljih in visoko razvito živino v Opatiji. Res škoda, da niso uspeli z istim avtomobilom tudi na izlet na žegnanje v Prileče in sem še jaz hudi na avtoBUS, ki je prav gotovo iz nelojalnih konkurenčnih razlogov opravil to vožnjo namesto njihovega avtomobila.

»V Gribljah in Podzemlju sem zastonj preprečeval poslovojni, da je treba vpisovati vso prodajo sproti v bloke. »Vse stranke si bomo s tem odbili sta mi zatrjevala jaz pa nato: Tako pa je vsaka kontrola nemogoča! Navzlic temu jih nisem mogel pripraviti, akoravno je poslovojni v Podzemlju vsled tega ker ni nikamor zapisal, neke med prvi zdrknilo kakih 46 kilic medu, da sam ne ve kaj. V Gribljah pa prav tako poslovojni ne gleda na vsake bagatel in se mu ne zdi važno, če pozabi v predalu neka deset tisočakov.

pomnil knjigovodja. »Oh, to je vendar malenkost in bomo kaj lahko noter prinesli. Pri prevzemu drvi bomo malo bolj natančno merili, pa bomo še več profitali.« tako je poslovojni zaključil trgovski razgovor, jaz pa sem jo jedro ubral naravnost v

Otočec ob Krki. Lepega zlomka sem napravil zadnjič, ko sem mimogrede omenil njihov KUD. Poglejte, kaj so mi pisali: »Prav je, da nas Janez Popotni večkrat obišče, vendar pa mu moramo to pot objasniti, da se je glede našega KUD, ki že leto dni aja pošteno zmotil.« Potem še navajajo, da je njihov KUD med najdelavnejšimi v okraju, da je v dveh letih priredil 6 iger, s katerimi je gostoval v Prečni, M. Slatniku, Straži Smarjeti, Gabruju itd., od poslovojni pa se je vrnil s košarami obovale Pod njegovim klobukom deluje kar 5 mladinskih aktivov, sedaj pa že tudi brenka mladinski tamburaški zbor. Če ne verjamem, pa da naj pridem in mi bodo zaigrali angleški valček, jaz imam pa raje kranjsko polko. Še rajši pa kranjsko klobaso s kislim zeljem, in zato verjamem, da so pridni, tako kot sami trdijo in navajajo, Zelim, da bi bili

še bolj pridni in to vsi člani KUD, ne samo posamezni.

Od tu se mi je mudilo v Čelevec pri Zubrah, kjer se vedno verujejo v »cuprnije«. Na njivi so žanjice našle jajce, in da ne bi prineslo nesreče, ga je gospodar pokrtil s slamo in zažgal. Kdo je potem pojedel pečeno jajce, ne vem, le to mi je že znano, da je ravno v trenutku, ko je gozrela slama prišel mimo hotel, kmet, ki je z jajcem hotel škodovati gospodarju, pa ga je pekla vest. Škoda, da ni bilo zraven še tistega čarovnika iz Pijavskega, ki ima tako čudodelno ogledalo, da z njim odkrije vsakega krivca. In kaka škoda še, ker nimajo takega ogledala naši kriminalni organi. Prav gotovo bi odkrili kakega krivca tudi med »arobniki in njihovimi častilci, zagotovo pa mnogo takega, kar strahovito smrdi po zastalosti.

ske kolonije delala razne čarovnije. Mastne je dajala v desni, nemastne pa v levi lo-nec in je rekla, da je njej tako bolj simpatično in zakaj ne bi tudi pomije delila po simpatiji, saj to je itak vse skupaj malenkost, kot tisto navodilo okrajnega odbora ZB, komu naj da pomije. Najbrž je bilo tudi pri tem več komandantov, kot v združni štacuni, kjer so tudi vsak po svoje komandirali in bodo sedaj zato ričeti predelavali v gnoj, združniki pa bodo za izgubo kupili boljši upravni in nadzorni odbor KZ pa še zlat gumb za poslovojni, če se jim kdaj posreči dobiti vsaj enega dovolj sposobnega.

Kronovčani so skoraj pokali od zavisti, ko sem prišel k njim. »Na, le poglej Janez, če ni to hudo. V Dolenjskih Toplicah dobijo za vsakega kolaradarja pet din, pri nas bi lahko v pol ure nabral tristo komadov, pa nimamo kam prodati. Naša kmetijska zadruža se za razkuževalna sredstva nima denarja, kaj še za hrošče! Hm, če bi bili dolenski kmetičani tako kavališki, da bi nam dali vsaj polovico zaslužka, mi bi jim lahko nasumkali košo hroščev.

Janez Popotni.

Kočevje raste iz ruševin

(Nadaljevanje z 3. strani)
samo take hiše pa znašajo nekak milijonov.
»Bo do proslav v oktobru omiljena stanovanjska stiska?«
»Bo, toda vseeno bodo vsi novo-zgrajeni stanovanjski bloki kot kaplje v morju pri tako veliki potrebi stanovanjskih zgradb. Pet jih bo pod streho do oktobra, ostale kasneje. Pet jih gradi Lesno industrijsko podjetje, pet Gozdno avtopodjetje, enega gradbeno »Zidara in enega Zadruga zveza.«
»In ostala gradbena dela?«
»Cesta bo kockana do gostilne pri Kajfežu. Vodovodno omrežje bo zajelo močan izvir,

poleg tega pa bo Kočevje dobilo do oktobrskih dni postajo, moderen hotel in poleg urejenega električnega omrežja mrežni narodnoosvobodilne borbe, a središče mesta okusne fasade.
»In dela prihodnje leto?«
»Se preveč jih je in ne vem, kako bo. Vse kaže, da bi morali z lastnimi viri na noge, teh pa ni. Močne industrije v Kočevju ni. Kočevski rudnik zaradi zastarelosti mehanizacije toliko da živetarji, kako je pa v tekstilni tovarni, pa sami pogledajte, če utegnete. Poleg modernizacije naših podjetij-kolikor jo bomo zmogli, nas čaka se ureditev kanalizacije. Vsekakor veliko dela.«

utegnili razmišljati tudi o bodočnosti Kočevja. Pomagali bi si, če bi imeli nižjo akumulacijo, oziroma če nam bo ocenjevalna komisija pravilno ocenila zmožljivost strojev in če bo kasneje na podlagi teh ocenitev določen pravilen davek glede na vrednost osnovnih proizvodnih sredstev.
Večer je brez oblaka. Zvezd na noč bo. Nad kočevskimi hribi le še rahlo trepete večerna zarja. V temi se ne vidijo golikave roških host in predalec je, da bi se slišali večerni vrveži Kočevja v kotlini za roškimi vrhovi.

Iz jaska morda prav zdaj prihajajo rudarji in utrinjajo jaskske leškerbe. Izpolnili so plan; zdaj gredo na večerjo in k počitku. Srečno!
Vrtar tekstilne zbira številke. Zadnje postavbe se razhajajo med mestne hiše. Med njimi so mnogi, ki jih skrbi, kam bi na zimo, če se bo tovarna ustavila. Dobro vedo, da niso sami krivi, če morajo delati na zastarelih strojih in ne na takšnih, kakor jih imajo na primer v Kranju in drugih industrijskih središčih.
Jutri bomo že bliže oktobrskim proslavam v Kočevju. Vsa Slovenija se bo v prazničnem razpoloženju zbrala sredi prenovljenega mesta, da bi proslavila velik dan. Letos poteka deset let, odkar se je prav v tem mestu uzakoniła naša nova revolucionarna oblast in osem let že Slovenija svobodna država. Ne morem pa se iznebiti vtisa, da ostale slovenske pokrajine v skrbi za svojo gospodarsko rast vse prepogosto pozabljajo na Dolenjsko, ki bi zaradi gospo-

Utrinki
Mož, ki trdi, da je ženino mesto doma, se počuti najbolje v gostini.
Kadar hočemo ljubiti, se izpostavljamo nevarnosti, da bomo ljubljeni.
Lepa ženska ugaja očem, dobra ženska ugaja srcu.
Stara devica je ženska, ki zna vse, pa ni bila nikoli nič vprašana.

Ali je članarina Rdečega križa res tako hudo breme?

Trindvajset občinskih odborov novomeškega okraja povezuje v organizacijo Rdečega križa 4500 članov. Da je številni članov RK tako nizko, so krivi predvsem nedelavnost, bori in ti so v Zuzemberku. Vel. Loka, Vel. Gabru, Trebelnem, uspeha pa dosegajo v Smarjeti, Otočju, Gotni Vasi-Smihelu, Skočjanu, Novem mestu, Sentupertu in tudi drugje.
Članarina znaša v mestu po 60 dinarjev, na podeželju po 24 dinarjev letno. Vplačalo jo je doslej le 1560 članov. Med plačniki zmanjšano imamo tudi nekatero vidne novomeške kulturne in politične delavce, ki jim je menda 60 dinarjev letno preveč za to človekoljubno organizacijo. Te in podobne obveščaje, da so možna tudi četrtletna ali polletna vplačila, po 15 oziroma 30 dinarjev.

obutvijo. Zato je človečanska dolžnost vsakega poštenega človeka, da je včlanjen v organizacijo RK in da v redu plačuje članarino.
ZA ZABAVO
VLJUDNOST
»Oprostite, da vas motim! Prosim, da bi bili tako dobri in prijazni in mi dali nekaj tisočakov. Sem siromak in nimam ničesar drugega, kakor nabit samokres.«
MED NOVOMEŠKIMI RIBIČI
»Ali jih veliko nalovite, prijatelji?«
»Če bi jih ulovil še pet, razen te, ki jo nameravam pravkar dobiti na trnek, bi jih imel baš pol ducata.«
NA OBISKU
»Krasen dečko je Peter. Oči ima kar materine!«
»In nos očetov!«
Peter: »In hlače od svojega starejšega brata.«
»Prinesite juho, pa ne prevročo — potem dve kuhani jajci, pa ne pretiraj — potem zrezek, pa ne preveč pečenega — in potem kavo, pa ne premočno!«
»Da, gospod — in kozarec vode, pa ne preveč mokre.«
Brane: »Ali nisva bila norca?«
Milan: »Govori vendar v ednini!«
Brane: »Ali nisi bil norec?«
»Če pogledam človeka v oči, pa že vem, kaj misli o meni.«
»To vam včasih pač ni prijetno!«
Tovariš profesor, pet let že hodim z vašo hčerko in zdaj vas prosim...
»Za pokojnino?«
»V zadnjem času ne vidim več Marte na plesu...«
»Da, zdravnik ji je prepovedal predolgo sedenje.«
»Glejte, da izgine, saj ste popolnoma pijani!«
»Tovarišica, ne bojte se, pijanost ni nalezljiva!«
Ona: »Premoli si oblubo, da veš!«
On: »Ne joči, draga, dam ti novo!«

»Pred leti je žagal roški les pet žag...«

... s tremi izmenami, danes brni le dva v Kočevju in dve v Ribnici. Obratujejo samo po osem ur. Na Gozdni upravi so pisarne napol prazne. Inženir se je pravkar odpeljal v Rog. Statistigar mi navaja številke: »Le šest kamionov brenči letos po kotanjskih roških cestah vsak dan. Na postajo dovažajo največ drva. Izvažamo jih v Ljubljano in Bjeovar. Jelovino nam naročajo iz Vevč, a celulozo pripravljajo za Italijo in Avstrijo.«

»Nikogar še ni od kosilac«

Vrtar kočevske Tekstilane me v zadregi gleda: »Do dveh so bili vsi na izredni seji delavskega sveta in upravnega odbora in zdaj šele kosijsko! Ura je pol treh. Cakam.«
»Zakaj se je pa seja tako kasno zavlekla?«
»Da vam povem. Na riti smo in vsi bomo nekam zgrmeli, ko se bo utrgala. Danes so sprejeli sklep, da moramo proizvodnjo zvišati. Kako jo bomo s takimi stroji, ki jih je dala tehnika v začetku tgea stoletja, ne vem. 3 mesece morda bomo še preprodili, potem se bo pa dvesto lju-

»Delavci kočevske Tekstilne prejemajo že od novega leta 80 odstotno plačo...«

Ce bi hoteli več, bi morali povečati proizvodnjo. Povečati proizvodnjo se pravi škoditi kakovosti blaga, ki se potem neprodano kupiči na trgu. Začaran krog. Delavci streežjo stariim strojem, kolikor se največ da, toda tu pa tam stara »mašinar« klecne in nit izpada. Blago je pokvarjeno. Ljudi je treba torej spet navajati na pazljivost, posebno š, ker konkurenca zahteva kvaliteto. Kako? Z denarno kaznijo? Spet začaran krog, ki daje delavcem le 80 odstotno plačo na mesec.«
Vrtar mi pove še, da je v delavskem svetu in da se delavnstvo z upravnim odborom enotno bori s proizvodnjo in trgov, toda bodočnost podjetja je z vsakim mesecem bolj meglena.
»Sekretariatu za gospodarstvo LRS smo poslali resolucijo, naj odloči, kako in kaj. Zdjaj čakamo. To je vse. Obratovodja bi verjetno več povedala.«
Ni ga. Prvi pride od kosila komercialni: »Kaj, od časopisa?

Moč navade, ali urednik na dopustu...

Sedaj je treba samo vse razporediti vsakemu svoje delo, da bo številka lepa in zanimiva — (ah ne, da bo življenje v taboru prijetno in koristno, zato mislim, da bi šlo takole:)
Ti mali nonpareil, skoči v kuhinjo no zadnje vesti, kdaj bo kosilo.
Ti polkrepka borgis, preskrbi gradivo za prihodnjo številko, ah ne za večerjo, ampak da bo čimbolj pestra in čimbolj življenjska, brez klepetanja, toda s perspektivnim razvojem...
Ti polkrepka kolonela pomik krožnike, da se nam ne bodo razni saboterji, zajedalci in drugi ljudski škodljivci z imperialističnim pohlepom ugnezdili med žgance in nam pozevne v želodcih povzročili reakcionarne izpade. Če take reakcionarje odkriješ, jih razmali na debelo...
Ti težeča debela garmonda bi skrbele za obdelavo decentralizacije in demokratične ureditve šotorov in taborniške opreme. Krepko udari po klinih, da bodo vrvi napete

kot roman »Graf Monte Kristo«. Podčrtaj tudi poglavlje, ki pridobitve šotorov v obliki jarkov. To so velike pridobitve v času nalivov...«
(Nonpareil, kolonela in garmond so imena za črke različne velikosti.)

Se o Prešetnovi družbi

Rok za vpis v Prešetnovo družbo poteka. V novomeškem okraju je zbral največ naročnikov, 502, poverjenik Prešetnove družbe Ivan Kobše, ki bo dal od provizije 1000 dinarjev za spomenik padlih borcev, četudi je sam socialno ogrožen. Pri nabiranju naročnikov po občinah pa ima rekord mirnopedški učitelj Miloš Muc, ki je zbral v Mirni peči in okolici 101 naročnika.
Vse priznanje zaslužijo tudi vsi neimenovani poverjeniki Prešetnove družbe, ki sicer ne morejo navajati visokih števil naročnikov, morali pa so trdo delati, da so rezultati taki kot so, čeprav bi lahko bili še boljši.

Nogometas: »Tovarišica, izgubila ste rokavico!«

»Zakaj ne morete konkurirati?«

»V prvi vrsti ne zaradi zastarelega strojnega parka. Toda tudi to bi se dalo prebrsti, če bi ne bilo tako visoke akumulacije, 1550 odstotka je.«
»Zakaj ne morete konkurirati?«
»V prvi vrsti ne zaradi zastarelega strojnega parka. Toda tudi to bi se dalo prebrsti, če bi ne bilo tako visoke akumulacije, 1550 odstotka je.«

»Zakaj ne morete konkurirati?«

»V prvi vrsti ne zaradi zastarelega strojnega parka. Toda tudi to bi se dalo prebrsti, če bi ne bilo tako visoke akumulacije, 1550 odstotka je.«

JOŽE GLONAR

Iz Novega mesta v Atene

POT V ATENE

Takoj po vstopu v Grčijo nam razdale po vagonih najrazličnejše prospekte in navodila po želji v angleškem in nemškem jeziku. Mi si najbolj želimo narčrt Aten in nam ga takoj prijazno izročijo. Svoje ure premaknemo za eno uro nazaj, ker imajo Grki vzhodno-evropski čas. Od prve grške postaje Indomimi do Soluna počivamo. Pozno ponoči smo prispeli v Solun. Postaja je nova in vse v neonski razsvetljavi, kar ji daje prijazno lice. Na postaji stoji nekaj novih grških vlakov, ki imajo neonsko razsvetljavo. Kmalu zapustimo Solun. Z veliko hitrostjo nas pelje ameriška lokomotiva, ki jo spoznamo po značilnem piškanku. Hitimo proti Srednji Grčiji, ki je gorata in polna mostov in predorov. Kako zanimiva bi bila tukaj vožnja podnevi, a žal se bomo tudi vračali ponoči. Ne moremo zaspati, ker vemo, da bomo lahko kaj kmalu občudovali najvišjo goro na Balkanu — Olimp, ki je visok 2917 metrov in o katerem smo že mnogo slišali v šolah. Večina je zaspala, samo redki smo občudovali v daljavi s snegom pokriti Olimp.
Vlak drvi z veliko naglico. Venomer višje se vzpenja pot in kar prestrašiš se, ko zagledaš pod seboj samo strme soteske. Nešteto je predorov in mostov. Ni še dolgo, ko je divjala tukaj vojna. Ostanke mnogih porušenih mostov nam kažejo, da so bili v teh gorskih predelih težki boji. Vendar so danes vsi mostovi novi. Američanci so jim jih v najkrajšem

času obnovili. Zanimivo je, da so vsi ti železniški mostovi skoraj enaki in imajo oboke spodaj. Vsak most pa straži vojak, ki ima ameriško uniformo in orožje.
Postajice na katerih se ustavimo so lepo urejene in polne zelenja. Kmalu smo mimo postaje Larissa in se že vozimo v bližini Lamia jezera. V goratih predelih vidimo povsod polno visokih gricev oleandra, ki z rdečo barvo poživlja okolico, kakor pri nas v planinah rododendron, ki je seveda manjši, vendar veliko lepši od oleandra.
Ni še popolnoma svetlo, ko že pridemo v pokrajino, ki ima nekaj skrbno obdelanih njiv. Je še tema in vidimo kombajne, ki žanjejo žito. Čudimo se, ko vidimo toliko strojev, saj vemo da mora Grčija skoraj vse stroje uvažati. Vsaka najmanjša njiva je najbolj zrahljana. Mnogo je tobaka, zelenjave in koruze, ki kaže stroke. Kasneje v nižjih legah opazimo že trto, ki je pa povsod zelo nizka. V daljavi vidimo tudi Parnias, visok 2400 metrov in pokrit s snegom.
Nedejla je in mimo nas hite proti Solunu motorni vlaki, polni izletnikov. Vsi so čedno napravljeni. Vprašam v francoščini na hodniku kupeja novinarka Grka, ki se je vračal iz Londona, kjer je bil na kronanju, kako to, da so vsi Grki lahko tako lepo oblečeni in da so tako hitro obnovili svojo domovino po strašni vojni. Odgovoril mi je, da ni vse tako rožnato, da ima Grčija ogromno število

brezposelnih, katerih število pa se še vedno veča. Amerika jim je sicer mnogo pomagala, saj so bili že popolnoma pri kraju in grozila jim je že lakota, vendar pa je ta pomoč vsako leto manjša in bodo letos dobili samo 20 milijonov dolarjev, dočim so jih prva leta po vojni prejeli letno okrog 300 milijonov. Sedaj so Grki skoraj popolnoma odvisni sami od sebe in je vprašanje, kako bodo v nadaljnjem uredili svoj gospodarski položaj. Vlak hiti naprej in kmalu smo na postaji Oebe, zopet znanome ime iz zgodovine. Spominjamo se tudi še znamenitih Termopil, ki so v bližini. Od teh do Aten imamo še dve uri vožnje. Okolica Teb je zelo rodovita. Imamo vtiš, da so hiše čiste, saj so v večini lepo pobeljene in na nekaterih oknih smo videli cvetlične lončke, zavite v bel krep-papir. Sonce vedno bolj pripeka, vsi smo priklini in opazujemo okolico. Kmalu zapazimo v daljavi Akropolis. (Nadaljevanje pride.)

Suha krajina si že dolgo želi železnice in drugih prometnih zvez, kar pa je še vedno le pobožna želja. Vendar, za navadne »čiste« državljane še gre nekako. Mnogo težje je za dimnikarja... Na avtobus ga nemarajo, ker je umazan, na tovorni avto ne sme, ker je živ tovor, ti pa smejo prevažati samo mrtve tovor. Pa si je mislil britnji žužemberški dimnikar: »Eskimi so si okrotili za svoje prometno

sredstvo severne jelene, zaželi železnice in drugih prometnih zvez, kar pa je še vedno le pobožna želja. Vendar, za navadne »čiste« državljane še gre nekako. Mnogo težje je za dimnikarja... Na avtobus ga nemarajo, ker je umazan, na tovorni avto ne sme, ker je živ tovor, ti pa smejo prevažati samo mrtve tovor. Pa si je mislil britnji žužemberški dimnikar: »Eskimi so si okrotili za svoje prometno

sredstvo severne jelene, zaželi železnice in drugih prometnih zvez, kar pa je še vedno le pobožna želja. Vendar, za navadne »čiste« državljane še gre nekako. Mnogo težje je za dimnikarja... Na avtobus ga nemarajo, ker je umazan, na tovorni avto ne sme, ker je živ tovor, ti pa smejo prevažati samo mrtve tovor. Pa si je mislil britnji žužemberški dimnikar: »Eskimi so si okrotili za svoje prometno

2 LOJZE ZUPANC:
VELIKI DNEVI
Povest

A kdo stoji danes pred kovačnico? Ali ni to spet stari kovač Mike? Ob njem je Tijček z obokanimi očmi. Stari je na videz miren. Kdo bi mogel pogledati v njegovo srce! V srce, ki je otrpnilo v žalosti. Njegov vnuček Tijček še vedno zvedavo ogleduje vojake, ki se z drsajočimi, trudnimi nogami vlečejo skozi vas. Dalje, le dalje proti jugu...
Le koga išče otrok z nemirnimi pogledom in dolgi, nepretrgani vrsti mož, ki se nemi in sklonjenih glav pomikajo dalje? Očeta išče! Njega, ki ga je ljubil z vdano otroško ljubeznijo. Noče verjeti, da je njegov očka zares mrtev obležal v mestu ob zeleni Krki. Njegove oči iščejo, iščejo, da bi v tej množici nepoznanih obrazov zagledale lice dragega očeta.
Zaman, zaman vse tiho pričakovanje. Vojaki se korak za korakom pomikajo kakor utrujeni, pretepeni konji dalje skozi vas. Dalje, le dalje proti jugu...
Stari kovač je nepremično stal z vnukom pred kovačnico. Izpod sivih, namrščenih obrvi so njegove sive oči prav tako vrtale v množico vojakov, kakor da tudi on ne more verjeti, da Matije ne bo več domov. Nikdar več!
Tako sta stala tamkaj dedek in vnuček. Nista čutila ne mraza ne burje, ki se je zdaj pa zdaj

zagnala s svojim mrzlim krobom preko Gorjancev v belokranjsko kotlinu in si utirala pot skozi gole vrhove hrastovja in bukovja v Veliki lozi. Zdelo se jima je, da se tudi ledenomrzla burja družno umika z bežečimi vojaki. Le dalje, le dalje proti jugu...
Samo enkrat je ta dan stari kovač stopil v hišo, ker mu je jok obupane snahe bičal razgrete možgane. Z negotovim korakom je pristopil k mladi ženi, ki se je kakor poginjajoča riba na suhem premetavala zdaj po raztrti postelji, zdaj se sklanjala nad zibelko, kjer je ležala mala Rezika, in ji položil trepetajočo desnico na glavo.
»Dostil, Bara...« jo je skušal tolažiti, a v hipu, je začutil, kako se mu nekakšna grenka kepa dviguje iz prsi proti grlu, da ga je pričelo dušiti, ker je s težavo zadrževal jok. »Ne joči, Bara! Tijček in Danica sta vsa zbegana... Nisi sama, otroke imaš...«
Obstal je v sredini sobe in dvignil roke nad glavo. »Poglej jih! Še so močne,« je spregovoril v tišino, ko je snaha za nekaj hipov pojenjala jokati. »Poglej te pesti, Bara!« je vzkliznil s krepkim glasom in stisnil roke v žilave pesti. »Se je moč v njih! Poslej bom spet delal v Matijevi kovačnici, kakor sem delal včasih, petintriideset let. Tijče raste ko konoplja. Pri meni se bo izučil za kovača in...«
Ne, tako lahko to ni šlo, kakor si je mislil, ko je hotel potolažiti snaho. Nič več ni mogel govoriti. Glas se mu je sredi stavka prelomil, zatrepetal in zamrl v grlu, kjer ga je spet pričela tiščati tista nadležna kepa. Bara je spet planila v jok, on pa se je umaknil iz sobe, ker je v hipu začutil, da je preslab, da bi mogel snaho potolažiti. Odšel je venkaj

in potlej je ves dan kakor mesečnik taval iz kovačnice v hišo in spet nazaj.
»Kaj naj storim?« je vroče razmišljal in se trudil, da bi pred Tijčetom in Danico skril žalost, ki mu je pojedala misli, da je bil nezmožno jasno misliti, da je v nemočni ihti stiskal pesti, škrtal z zobmi in pobliskaval s sivimi očmi. Ah, te oči, te oči! Pekle so ga in žgale, četudi ni bilo solza v njih. »Pa če rjovem in tulim, če si iztrgam srce iz prsi, Matije ne bo več nazaj...«
»Matije ne bo več nazaj... Matije ne bo več nazaj...« mu je šumelo v ušesih in bobnelo v glavi, v možganih, kjer je kakor nadležen detel kljuvala ostra bolečina. Pritaval je v čadasto kovačnico in nezavedno pograbil težko kovaško kladivo ter udaril z njim po nakovalu. Trdi, jekleni zvenek je odjeknil kakor samotni krik ranjene ptice, ki se v hipu znajde v krempljih ujed. Njemu pa se je zdelo, kakor da odmeva po prazni kovačnici: Matije ne bo več nazaj... Matije ne bo več nazaj...
Zdajci ga je končno le premagalo. Tijček se je bil umaknil v hišo k materi. Zdaj je bil sam v kovačnici pokojnega sina, ki jo je vstajajoči mrak pričel ovijati s svojimi črnimi krili. Sam je bil, končno le sam kakor volk v lozi. Naslonil se je na kovaški meh, ki je pod te njegovega telesa cvileč zahropeel, ter zajokal. Tudi zdaj ni bilo solze v njegovih očeh. Stokal je onemoglo, hropel je v bolečini, ki ga je premagala. Z razkrečenimi prsti je grebel po prsih, kjer je drhtelo ubogo srce, kjer ga je žgalo, peklo, dušilo in bolelo. Grebel je po prsih, da si je potrgal vse gube na robači in pridušeno tožil kakor burja v vrhovih Velike loze.

»Matija... Sin moj! Ooooo...«
Ze v trdi temi, ko je vas utihnila in je le zdaj pa zdaj to gluho tišino zmotilo ržljanje verig po hlevih, kjer se je sita živina pripravljala k počitku, je stopil v hišo. Z objokanimi očmi se je snaha začudeno zadržala v njegov obraz. O, kakšen spremenjeni obraz! Sivi brki so se mu povsili, košate obrvi so kakor razkuštrane, obrabljene metle strlele nad očmi, v katerih je žarel čuden ogenj. Kaj je v teh očeh? Sovražstvo? Odločnost? Oboje je bilo v njih, oboje!
Stopil je k postelji, kjer je spala Danica in jo pogladil po roki. Mimogrede je narahlo pogugal zibelko, v kateri je cmokljajalo z rožnatimi ustnicami spala mala Rezika. Opotekel se je k peči, kjer je na slamjaci, vrženi na klop, spal Tijček. »Zdjaj boš ti gospodar na Starihovem domu,« je šepetal kakor v molitvi in nerodno pobožal dečka po laseh, mokrih od prvega sna. Zagledal se je še v snabine, od joka pordele oči in tiho, vdano izrekel:
»Živel bomo, Bara! Videla boš...«
Samo to je dejal in se brez večerje z nerodnimi koraki odmajal v svojo kamro k počitku.
Ponoči je v daljavi onstran Gorjancev grmel topovski ogenj. Ded je dremal z rahlim, starčevskim spanjem, da je na pol bedeč slišal, kako je za kratko minuto nekje pri Metliki zalajala strojnica. Burja se je zaletavala v hišo, da so zvenketale šipe v okenjskih krilih.
Šele proti jutru se je Mike Stariha, stari dobraviški kovač, utrujen od bedenja in gladajoče žalosti okrenil proti zidu. Preden je utonil v nemirno spanje je tiho zaklel:
»Prekleti, ki ste mi ubili sina!«